

U sovjetskoj zoni (1945. - 1955.) (15)

Izgledi na novopostavljenje Austrije su se pokazali na konferenciji vanjskih ministrov Engleske, USA i SSSR-a u Moskvi u jeseni 1943. ljeta, izjavom od 1. 11. 1943.: Die Regierungen der ...sind darin einer Meinung, daß Österreich, das erste freie Land, das der typischen Angriffspolitik Hitlers zum Opfer fallen sollte, von deutscher Herrschaft befreit werden soll. Sie betrachten die Besetzung Österreichs durch Deutschland am 13. März 1938 als null und nichtig... Sie erklären, daß sie wünschen, ein freies und unabhängiges Österreich wiederherzustellen... Gradišće je po dogovoru velesilov došlo u sovjetsku/rusku zonu. Što je po sebi imalo puno ograničenja za gradišćanski (ne samo za Hrvate) narod.

Ako zamemo samo za primjer podiljenje zemlje na Bečki/dolnjoaustrijski distrikt i Štajersku. I jedna i druga pokrajina se je po 1945. branila da se uspostavi ponovno samostalno Gradišće. I velika je za sluga dr. Lovre Karalla, da se je u potpunosti uspostavila austrijska savezna zemlja Gradišće. Moramo ali prez pristranosti priznati, da su Sovjeti/Rusi s gradišćanski Hrvati zahadjali puno otvorenije, širokogrudno od Austrijancev/Nimac i Madjarov, ke su paušalno gledali za fašiste. Da je dr. Karall izabran za poglavara zemlje i za tim bi mogli naslutiti taktički tajni pristup pitanju: kako ćemo sa Sovjeti u budućnosti skupa dojtj. Njegov vice dr. Ludvig Leser od SPÖ-a je to pokušio opovrgnuti i nimamo za takovo premissljavaње nikakove potvrde i rekao u Zemaljskom saboru (4. 1. 1947.): ...Wir haben Herrn Doktor Karall mitgewählt zum Landeshauptmann, nicht weil er Kroate ist, auch nicht trotzdem er ein Kroate ist, sondern weil er der Dr. Karall ist!... ali

nešto malo dalje u istom govoru naslućujući: ...heute ist der Umstand, daß Dr. Karall ein Slave ist, schon von einer Bedeutung, die weit über die Grenzen unseres Burgenlandes hinausreicht! (Fennes-Schinkovits, Das Brot..., 2007, 141).

Naslutio bi za tim i jako pozitivnu ulogu novoaktiviranoga školskoga inšpektora Rudolfa Klaudusa. Dva bi povijesne primjere naveo za tu tvrdnju. Rudolf Klaudus je u 1945. lj. organizirao delegaciju maršalu Titu u Beograd (ki je u onom vrjenu bio još vjerni

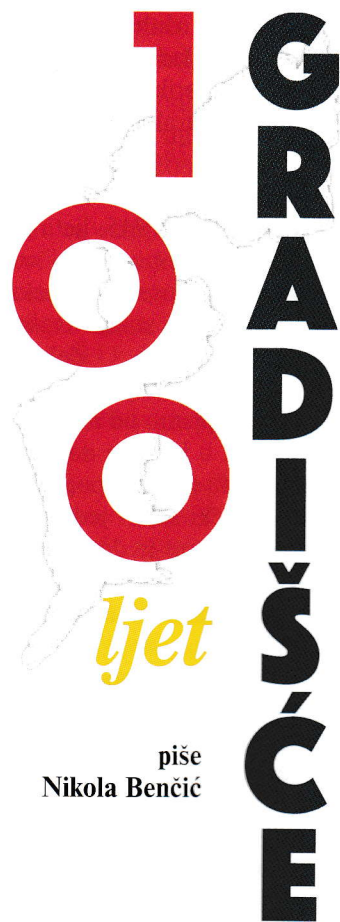

Rudolf Klaudus

saveznik Sovjetov) da iskupi gradišćanskohrvatske zarobljenike nimške vojske u Jugoslaviji. Delegacije je bila vrlo uspješna, kako to znamo iz osobnoga opisa učiteljice Ane Sučić, ali je bila bojkotirana u Gradišću u neki hrvatski seli s argumentom: skupno smo se borili s nacističkom silom i skupno ćemo trpiti zbog toga, nema iznimkov med Austrijanci nimškoga, hrvatskoga, madjarskoga jezika, svi smo Austrijanci.

Uželjeznu u dvorcu Esterházy je sovjetska komandatura uredila svoj ured odakle su kontrolirali cijelo Gradišće, u prvom redu politički život ali istotako i kulturu. Tako se je GRADIŠĆE Kalendar za 1946. ljeto pojavio u tiskari Nakladnoga zavoda Hrvatske u Zagrebu i bio pod kontrolom komunističkih partizanov, ured-

nik Ignac Horvat. I.H mi se je jednom prilikom, kada sam ga posjetio tužio, kako su ga prehinjili i ušmugljali u tekst maršala Tita i generalisimusa Stalina, partizanske teme, Nazorov hvalospjev na „Titov NAPRIED“ i puno čega drugoga s čim on nije bio sporazuman ali onda to još nije bilo sumljivo i spačljivo! Tako je sovjetska komandatura kontrolirala, tj. cenzurirala naše kazališne grupe kako to moremo doznati iz starih sačuvanih rukopisov. Iz novin NAŠE SELO pak NAŠ TAJEDNIK moremo ali i izviditi, da

piše
Nikola Benčić

pad još ima resursov, čega oni čisto ništ nisu imali.

Dva aspekte bi ali svakako morali zdignuti iz događajev bez toga da bi govorili o nasilju i ruskoj/sovjetskoj dicit med nami, jedan je tzv. entnacifikacija a drugi Državni ugovor = DU iz ljeta 1955. sa svojim §7.

Entnacifikacija je bila obaveza iz MOSKOVSKJE DEKLARACIJE 1943. lj.: Österreich wird aber auch daran erinnert, daß es für die Teilnahme am Krieg an der Seite Hitler-Deutschlands eine Verantwortung trägt, deren es nicht enttrinnen kann ..., zbog čega je došlo do brojnih procesov, kod kih se je i mnogo ublažavalo.

Upitanju ke države su se zalagale u DU za obrambu manjine moramo svakako upozoriti i na St. Germainski ugovor iz 1919., ki ali nije imao dost oštre zube za provodjenje.

Upitanju DU ne smimo zaboraviti da smo u sredini „hladnoga boja“ i da je svaka velesila branila svoje pozicije, bile one i tako maljahnne kot su gradišćanski Hrvati i koruški Slovenci. Iz povijesti ➔

MEN/JEV proširuje svoj djelokrug

Mladina europskih narodnosti (MEN odnosno JEV) je održala svoje generalno spravišće opet virtualno. Ova organizacija, u kojoj je umriženo 41 omladinsko društvo narodnih grup iz cijele Europe, je kao novoga redovnog člana primila Djelatnu zajednicu nimških omladinskih organizacijov (ADJ). MEN ima 41 član iz 18 zemalj. HAK je od samoga početka djelovanja aktivan i redovito bio zastupan u odlučujućoj funkciji odnosno gremiji. Vera Buranić je zastupala HAK pri generalnoj sjednici MEN-a.

➔ prof. Geralda Stourzha o DU se jasno vidi, da bi se zapadne velesile zadovoljile bile s općenitim očitovanjem ljudskih prav (*Menschenrechte*) ali ruski posebni izaslanik u Londonu 1949. ljeta, veleposlanik Zarubin je konferenciji dao nacrt posebne točke o zaštiti manjin (*Minderheitenschutz-artikel*) u pet paragrafov.

Adrobnija prisposoba sarđazjev prijedloga Jugoslavije iz 1948. ljeta pokazuje da su si jako slični. Zapadne velesile su pak prihvatile sovjetski prijedlog kot bazu za §7 i britanski posebni izaslanik Mallet je 16. aprila 1949. prezentirao nacrt, ki se je po dužoj diskusiji i manji korektura pak i prihvatio ravno u vrimenu kada je konflikt Stalin-Tito došao na svoj vrhunac i konferencija u Lodonu čim prije kanila zaljučiti tekst paragrafa o manjina. Ta tekst je skoro neprominjeno prešao u Članak 7 Državnoga ugovora iz 1955. ljeta.

Jedan od najvažnijih uspjehov DU je da su posadne sile, njeva vojska napustila Austriju i pod zaštitom „neodvisnost-neutralitet“ dobila kot mala država veliki ugled. Ali 26. oktobar nije zato državni praznik kad je zadnji sovjetski soldat napustio Austriju, ar to ne odgovara istini. □

YEN General Assembly 2021 JEV Hauptversammlung 2021

Hrvatski akademski klub (HAK), ki je jedan od suutemeljitelj i jur od 1984. aktivan u MEN-u. Pri virtualnoj generalnoj sjednici su minjali poslovni red, tako da su sada u štatuti inkludirane i ne-binarnne osobe. Važno je da su uključene i ove manjine u manjini, misli Buranić, ka se ufa, da će to vrijeda biti norma, ka će se zrealiti i u javni dokumenti odnosno da imaju mogućnost sudjelivati pri svemu. Uza to ima ova krovna organizacija za omladinska društva europskih narodnosti sada mogućnost zastupati i etničke i jezične manjine. Ov korak minjanja štatutov je bio potriban zato, da moru uključiti i reprezentirati sve manjine u svoje djelovanje, ne samo autohtone narodne grupe, rekla je Vera Buranić za Hrvatsku redakciju ORF-a Gradišće. Na manjinskopolitičkom polju je za Mladinu europskih narodnih grup ljetos bilo teško. Sredinom januara je naime Eu-

ropska komisija odbila zakonsko implementiranje predlogov građanske inicijative *Minority SafePack*, ku je i MEN podupirao. To da je velika škoda, je rekla Buranić i MEN da se ufa, da ćedu ipak još moći nastaviti angažman za tu inicijativu i za diverzitet, različitost u Europi. U marcu su naime inicijatori predali tužbu protiv ove odluke Komisije.

Mladi se ufaju, da ćedu k ljetu opet moć prirediti skupne seminare, kako je bilo 2020. ljeta, dakle za 2022. lj. su opet predvidjeni sastanki i seminari. Na planu je »Diversity festival« u juliju u Koruškoj, je rekla Vera Buranić. A organizirat će ga Klub koruških Slovencev i Slovenkov (KsšSD), a to paralelno s *EUROPEADOM*, ča je europsko nogometno natičanje manjinskih društav. Priredbe su morali lani odrinuti zbog korone. Predvidjeno je da HAK sudjeluje pri ovi dvi projekti, je rekla potpredsjednica

HAK-a Vera Buranić iz Mjenova. Kick-off seminar MEN-a/JEV-a 2023. ljeta je planiran kod Vlahov u Makedoniji.

Novo u odbor MEN-a je došla pripadnica danske manjine u Nimškoj, Linea Kopf kao potpredsjednica za nutarnje posle i pripadnica kašupske manjine u Poljskoj, Ewelina Stefańska kao komisarica za manjinska prava i politiku. Aleksandar Vuković, predsjednik HAK-a, nadalje sudjeluje u djelatnoj grupi za komunikaciju. Predsjednik je od prošle generalne sjednice lani u oktobru, Nimac iz Rumunjske Andor Barabas.

Za šest masec će MEN opet održati generalnu sjednicu, jer moraju još popuniti neke funkcije u odboru, za ke se ov put nigdor nije našao. U poslovni red su po iskustvu s koronavirusnom pandemijom u ostalom zapisali da se generalna sjednica more održati onlne. (uredn.)

